UUTISET

Kaikki eivät tykkää istua haaveellisina laiturin nokassa. Keskieurooppalaiselle voisi olla eksoottista, jopa jännittävää, kerätä loman lomassa vähän marjoja. **MATTI ANTTONEN, OSASTOPÄÄLLIKKÖ, ULKOMINISTERIÖ**

”Maailma ei ole vielä valmis – mahdollisuuksia löytyy ne huomaavalle”

Kauppapolitiikan johtavana virkamiehenä kesällä aloittanut Matti Anttonen näkee tehtäväkseen herättää suomalaisia katsomaan niin Venäjää kuin maailmantaloutta uusin silmin. Vain siten voimme nähdä omat mahdollisuutemme kilpailussa.

Tuore WTO-jäsen Venäjä on ulkoasiainministeriön (UM) osastopäällikön **Matti Anttosen** mukaan modernimpi eurooppalainen markkinatalous kuin millaisena monet suomalaiset sen pitävät. Kaupan ala on naapurissa jo yhtä suuri kuin valmistava teollisuus, ja palvelut työllistävät enemmän kuin joka toisen.

Seuraa lisää todisteita.

”Vähittäiskauppa on kasvanut viime vuodet 6–7 prosenttia. Ei samalla tavalla kasvavia ole muita Euroopassa.”

Venäläisillä on kännykkäliittymiä enemmän kuin maassa on ihmisiä. Se ohitti elokuussa ensi kertaa automarkkinoiden koossa vuosikymmeniä Euroopan kärkisijaa pitäneen Saksan.

Sen ympärille on syntynyt uusia palveluita: bensa-asemia, vakuutusyhtiöitä, huoltamoketjuja, varaosaliikkeitä, autokouluja.

”Toivottavasti jossain vaiheessa tulee teitäkin niiden autojen alle”, terävistä huomioistaan tunnettu diplomaatti sivauttaa.

Tosin hänen omat kokemuksensa Moskova–Pietari-väliltä vuoden 1987 jälkeen osoittavat ainakin tämän pääväylän olevan paremmassa kunnossa kuin koskaan.

”Pientuottajien ruoka Moskovan Prismoihin”

Naapurin talouskasvu takaa venäläisille mahdollisuuden kuluttaa, minkä MT:n lukijat ovat havainneet niin matkailussa kuin elintarvikkeiden viennissä. Maan keskiluokka on jo kasvanut viidennekseen väestöstä.

Anttonen veisi Venäjälle nykyistä laajemman kirjon erikoistuotteita.

”Suomalaisilla tuottajilla ja elintarvikkeilla on erittäin hyvä maine. Monelle pientuottajalle Venäjä olisi hyvä mahdollisuus.”

”Kävin ruokamessuilla. Voi, mikä määrä siellä oli pientuottajia Italiasta ja Espanjasta.”

Hän heittääkin pallon suomalaisille kaupan ketjuille, joista niin S- kuin K-ryhmä sekä Stockmann ovat vankasti asettuneet etenkin Pietariin ja Moskovaan.

”Ne voisivat profiloitua tarjoamalla erilaisia suomalaisia elintarvikkeita kuin mitä on kaupan kaikissa muissa isoissa marketeissa”, hän huomauttaa.

Yleisemminkin palveluiden ja teknologioiden vienti tarjoaa mahdollisuuksia: energiasektorilla bioenergia- ja energian säästöratkaisut, insinööritoimistot ja arkkitehtuuri, edellä mainitut, liikenteeseen liittyvät kauppa ja palvelut.

”Aika moni saa kauppaa, jos viitsii nähdä sen vaivan, että etsii asiakkaita. Eikä siinä haittaa, että puhuisi vähän asiakkaan kieltä”, hän kertoo havaintojaan suomalaisten yritysten onnistuneista vientiponnisteluista.

WTO-jäsenyydessä sopeutumishaasteita

Venäjän kuukausi sitten toteutuneen WTO-jäsenyyden vaikutuksia on ennakoitu eri turuilla ja toreilla. Käytännössä kaikki ei ole mennyt ongelmitta: esimakua ovat Venäjän asettama tuontikielto eläville eläimille sekä ongelmat tiettyjen erikoispaperi- ja kartonkilaatujen tulleissa.

Pitkään Venäjällä toimineena Anttonen tarkkailee asiaa maltilla.

> Kävin Moskovassa ruokamessuilla. Voi, mikä määrä siellä oli pientuottajia Italiasta ja Espanjasta.«
>
> **MATTI ANTTONEN**

”Oli odotettavissakin, että tässä tulee olemaan tiettyjä sopeutumishaasteita. Me välitämme niitä komissiolle, joka neuvottelee ne kaikkien EU-maiden puolesta”, hän toteaa.

Suomen kannalta akuuteimpia ovat paperin ja kartongin tullinkorotus sekä Venäjän kaavailema autojen romutusmaksu, joka vaikeuttaa autojen kauttakulkuvientiä.

Oleellista hänen mielestään on kuitenkin se, että Venäjä ilmaisee olevansa halukas toimimaan maailman taloudessa.

”Raakapuun tuontitullit laskevat merkittävästi ja esimerkiksi valmistalojen tullien pitäisi laskea 20:stä viiteen prosenttiin neljän vuoden aikana, mikä sekin on aika iso ja meille myönteinen asia.”

WTO:n säännöksissä noudatetaan suhteellisuusperiaatetta. Siitä seuraa se hankaluus, että eri maat tulkitsevat tätä linjausta hyvin eri tavalla – eikä tämä koske vain EU:n ja Venäjän välistä kauppaa.

”Jos puhutaan elintarviketurvallisuudesta, hygieniamääräykset eivät saa estää kauppaa, vaikka niillä pyritäänkin turvaamaan kansalaisten terveyttä.”

Puurakentamisen uusi aalto lähellä

Muuttunut maailmantalous vaatii Suomea reivaamaan uusiksi paljon muutakin kuin kauppasuhteet Venäjään. Vientiä ovat joka suuntaan perinteisesti vetäneet isot teollisuusyritykset, jotka ovat tarjonneet investointihyödykkeitä.

”Ja näin tulee varmasti olemaan jatkossakin. Mutta ideoita voidaan toteuttaa myös niin, että kaikkea ei tarvitse tuottaa tässä meillä itsellä juuri nyt”, Anttonen kannustaa.

”Olisi hirveän tärkeää, että mietittäisiin meidän raaka-aineita uudella tavalla. Metsäteollisuus on ollut hyvin painotuotteisiin keskittynyttä.”

”Tekstiilikuitujen maailmanmarkkinat ovat noin 40 miljoonaa tonnia vuodessa. Suomessa ei ole kovinkaan paljon tuotantoa, joka hyödyntäisi meidän luontaisia kuitukasveja tekstiilipuolella.”

Anttonen on myös vakuuttunut siitä, että puun käyttö toimistorakentamisessa tulee lisääntymään, jos tuotanto vain standardoidaan hyvin.

”Kun mennään muutama vuosi, niin yksikään itseään kunnioittava rakentaja ei voi jättää huomiotta puurakentamista.”

KAIJALEENA RUNSTEN

KARI SALONEN

Matti Anttonen pohtii, että kilpailu on koventunut, kun hyvä innovaatio voidaan nykyisin luoda melkein missä vain. ”Mutta eikö se ole se syy, miksi olemme Suomessa satsanneet koulutukseen?”

Kanssakäynti itärajan yli lisää matkailua

Suomen kauppapolitiikan uusi ykkösluotsi ennustaa venäläisten matkailun Suomessa kasvavan lähivuosinakin, kun Venäjä löytää pikkuhiljaa paikkansa eurooppalaisena markkinataloutena.

Kanssakäyminen tulee jatkumaan ja kehittymään – puolin ja toisin, **Matti Anttonen** sanoo.

”Nopea Allegro-juna ja laivayhteys ovat lisänneet suomalaisten kiinnostusta käydä Pietarissa. Venäläiset taas tulevat tänne ostoksille tai mökkilomalle maaseudulle. Mutta Allegrolla ei pääse järvenrantaan uittamaan ongenkoukkua.”

”Venäläiset hakevat netistä palveluja yhä enemmän, ja Suomi on lähellä. Vaikka me suomalaiset emme ole superhienoja myyjiä, niin kannattaa miettiä, miten tästä voidaan hyötyä.”

Esimerkiksi kalakaupasta elävät jo nyt kymmenet ihmiset Kaakkois-Suomessa. ”Se on merkittävää ja järkevää bisnestä samalla tavalla kuin rajan pintaan perustetut isot marketit.”

Ostosreissut naapureissa tuttua

Hän ymmärtää, että teollisuuspaikkakunnilla kulttuurinmuutos palvelujen tuottajiksi ei suju käden käänteessä.

”Paikallisten on ehkä vaikea asettua suhteellisen vauraan venäläisen asemaan. Suomalaiseen perinteeseen ei kuulu kerskakuluttaminen. Venäläiset taas ovat tottuneet siihen, että varsinkin matkaillessa voidaan käyttää aika reippaasti rahaa.”

Toisaalta ostosmatkailu rajan yli on tuttua: norjalaiset asioivat pohjoisimmassa Suomessa ja suomalaiset Tallinnassa.

”Ja onhan se nykypäivänä ajatellen ihan hullu juttu, että maan eteläosista asti matkattiin linja-autoilla ostamaan Haaparannasta voita”, hymähtää Rovaniemen maalaiskunnassa lapsuusvuosia elänyt virkamies.

Liikenteen painetta pyrittävä jakamaan

Ulkoministeriössä ymmärretään itärajalle johtavien teiden kapasiteettiongelmat, kun venäläisten lomaliikenne ajoittuu piikkeinä koulujen ja työpaikkojen lomiin sekä vuodenvaihteeseen.

Matti Anttonen ei silti usko Suomen teiden ylikuormittuvan, koska henkilöautoilla saapuvat venäläiset hajautuvat maantieteellisesti. Tätä painetta hellittämään rajanylityspaikkojen investointeihin on myös saatu vastikään EU:sta rahoitusta.

Matkailuvirta voisi suuntautua nykyistä laajemmin. Esimerkiksi Turun saaristo kiinnostaisi varmasti Anttosen mielestä kalastuksesta mieltyneitä naapureita.

Jossain tulee myös väkisin kasvun raja vastaan. Melkein 1,5 miljoonalla venäläisellä on viisumi Suomeen, useimmiten se on monikäyttöviisumi. Pietarilaisista sellainen on jo melkein joka viidennellä.

Viisumivapaus vain vähitellen

Moskovassa vietetyt neljä viime vuotta osoittivat Anttoselle, että sen aikana uusitut käytännöt, viisumikeskusten perustaminen ja monikäyttöviisumit, ovat poistaneet enimmät liikkumisen esteet ja hyödyttävät molempia maita.

”Ministeriö pyrkii ratkaisemaan ihmisten liikkumistarpeita fiksusti turvallisuus huomioon ottaen”, Anttonen linjaa.

Venäjän aktiivisesti ajaman yleisen viisumivapauden hän katsoo voivan toteutua vähitellen järjestäytyneesti – ilman, että sille määritellään tiukka aikataulu.

”Ihmiset olivat ennakkoon hirveän huolissaan Baltian maiden suhteen. Mutta kun edettiin vaiheittain, täyden vapauden koitettua ei tapahtunutkaan mitään ihmeellistä.”

”Mitä pienempi elintasoero rajan eri puolilla on, sen parempi molemmille.”

Sitä paitsi vastavuoroisuus ei tällä hetkellä toteudu.

”Viisumivapauden pitää tarkoittaa, että eurooppalaiset voivat liikkua vapaasti Viipurista Vladivostokiin ja venäläiset vastaavasti Schengen-alueella.”

KAIJALEENA RUNSTEN

KUKA?

Venäjän tuntija

Matti Anttonen on ulkoasiainneuvos, joka aloitti ulkoasiainministeriössä kauppapoliittisen osaston osastopäällikkönä kesäkuun alussa. **Hän on** työskennellyt ulkoministeriössä 26 vuotta. **17 vuotta** Anttosella on vierähtänyt Venäjällä tai siihen liittyvissä asiantuntijatehtävissä ministeriön itäosastolla, viimeksi suurlähettiläänä Moskovassa. **Lisäksi hän** on työskennellyt Washingtonin ja Geneven edustustoissa.

Bisnestä Afrikkaan, ei vain kehitysapua

Afrikkaa on viime vuosikymmenet katsottu vain kehitysavun kohteena. Silti maailman kymmenen nopeimman kehittyvän talouden keskuudessa melkein puolet maista on Afrikasta, ja maanosan väestö on yhtä suuri kuin Intian.

”Suomella on siellä kymmenkunta suurlähetystöä. Me voisimme paljon enemmän miettiä, miten voisimme edistää suomalaisten tuotteiden ja palveluiden vientiä sinne – varsinkin kun meillä on vuosikymmenien panostusten ansiosta erittäin hyvä maine”, ulkoministeriön osastopäällikkö **Matti Anttonen** rohkaisee.

”Onhan tämä kova paikka meille: hyvä innovaatio voidaan luoda melkein missä vain ja levittää maailmalle kilpailemaan muiden innovaatioiden kanssa. Mutta eikö se ole se syy, miksi olemme satsanneet koulutukseen?”

Kokonaisuutena Suomen haaste on etenkin pienten ja keskisuurten yritysten kansainvälistymisen edistäminen.

Tätä varten on perustettu niin sanottu Team Finland -toimintamalli, jossa palvelut pyritään tarjoamaan jatkossa ulkomailla yhdeltä luukulta.

Verkostoon kuuluvat julkisista organisaatioista ulkoasiain- sekä työ- ja elinkeinoministeriöt, ulkoministeriön edustustot maailmalla, Finpro sekä etujärjestöt kauppakamarit, EK ja Suomen Yrittäjät. Taustalla on hallituksen keväällä hyväksymä taloudellisten ulkosuhteiden ohjelma.

KAIJALEENA RUNSTEN

Venäjän taloutta puskee kasvava keskiluokka

Suomalaisyritykset ovat vankasti, mutta sangen varovasti asettuneet Venäjän markkinoille. Mahdollisuuksia on vielä paljon hyödyntämättä. Runsastuva keskiluokka pitää jatkossakin huolen siitä, että maa on yksi Euroopan ainoista selvästi kasvavista markkinoista.

Tähän päädyttiin viime0 keskiviikkona Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulun Venäjä-seminaarissa Helsingissä.

Venäjän bruttokansantuotteesta yli puolet koostuu yksityisestä kulutuksesta. Cemattutkimuslaitoksen johtaja **Riitta Kosonen** kertoi, että keskiluokan osuus väestöstä on nyt noin 20 prosenttia. Tämän vuosikymmenen lopussa sen ennakoidaan nousevan jo puoleen.

Tämä on ulkoministeriön kauppapoliittisen osaston johtaja **Matti Anttosen** mukaan erityinen haaste, koska tyypillisesti Suomen vienti on enemmän investointivetoista kuin kuluttajia palvelevaa.

Energia, elintarvikkeet, arktinen meriklusteri

Venäjän kaupallinen edustaja **Valeri Shlyamin** totesi, että vaikka suomalaiset ovat kokonaisuutena lisänneet vientiään kymmenen viime vuoden aikana, suomalaisten osuus Venäjän tuonnista on kuitenkin pudonnut 3,4:stä 2,1 prosenttiin.

Toteamus on yhtä sen kanssa, että suomalaisten kauppatase Venäjän kanssa laahaa jatkuvasti selvästi miinuksella muun muassa matkailun ja elintarvikeviennin kasvusta huolimatta.

Shlyamin luetteli viisi toimialaa, joilla hän näkee suomalaisilla erityisen hyvät näkymät.

Energiantuotannon ja energian säästön teknologiaan investoidaan lähivuosina. Näitä hankkeita varten hän suositti katsomaan Luoteis-Venäjän lisäksi myös Uralin takaisille alueille.

Tietoteknologia sekä elintarvikkeet ja vähittäiskauppa kasvavat keskiluokan vetämänä.

Shlyamin kiitteli Valiota, Atriaa ja Stockmannia pitkäjänteisistä panostuksista, joiden hän uskoi tietävän tiukentuvilla kaupan markkinoilla jatkossakin valoisia näkymiä.

Lisäksi kaupallinen edustaja mainitsi kuljetus- ja logistiikkasektorin sekä arktisten alueiden yhteistyön, josta viime mainitussa hän näki mahdollisuuksia jopa Suomen ja Venäjän välisen merklusterin syntyyn aivan lähiaikoina. **KAIJALEENA RUNSTEN**

JAUHIAISEN PUSSISTA

Euron siunaus ja kirous

Kansan kielenkäytössä eurosta on tullut kirosana vailla vertaa. Kaikki vähänkin talouteen liittyvät, pieleen menneet asiat on helppo laittaa euron syyksi.

Itse kuulun siihen työtä tehneeseen luokkaan, joka puolustaa euroa mutta ei euromaita hoitaneiden valtioiden talouspoliittisia ja poliittisia päättäjiä. Päättäjät eivät ansaitse päänsilitystä, sillä eurokerhoon otettiin maita, jotka eivät läpäisseet pääsykoetta. Jos on luotu hyvä strategia, koko porukan on oltava sen takana.

Euron osalta strategia (siis päämäärät ja tavoitteet) ovat olleet hienot, mutta operatiivista toimintaa on hoidettu täysin ala-arvoisella tavalla: hyvä veli ja -sisarjärjestelmällä, jossa kavereiden kunnia ja rahojen pelastaminen on ollut tärkeämpää kuin valitun tien kulkeminen.

Pienemmissä piireissä tällaisesta hyvä veli -järjestelmästä joutuu vastaamaan tuomioistuimissa. Suurissa pöydissä samanlaista toimintaa harrastavia kutsutaan valtiomiehiksi.

Oheisen taulukon sanoma on yksiselitteinen. Koko Euroopan yhteisön yksi perusajatuksista oli luoda maailman kilpailukykyisin talous. Parikymmentä vuotta sitten Euroopan unionista ajateltiin luotavan vastavoima silloisia talouden jättiläisiä Yhdysvaltoja ja Japania vastaan.

Taulukko kertoo, että jopa euromaat ovat onnistuneet hyvin. Taulukon ulkopuolelta voin todeta, että koko Euroopan unioni on selviytynyt vielä paremmin.

Kehityksestä voidaan todeta myös toinen kehityspiirre. Yksi yhteisön tavoite on ollut kaventaa elintasoeroja maiden välillä.

Vertailusta kannattaa jättää pois Luxemburg, joka on oma tarinansa. Jos euromaiden keskiarvoa merkitään luvulla 100, oli vuonna 1999 alimman euromaan suhteellinen osuus luvussa 37 (Viro). 2010 se oli noussut lukuun 59.

Sen sijaan parhaan euromaan suhteellinen luku oli noussut vastaavana aikana vain luvusta 116 lukuun 123 (Hollanti). Siis ylimmän ja alimman kerroin oli supistunut 3,1:stä 2,1:een (ylin jaettuna alimmalla).

Mielestäni tämä kertoo hyvästä onnistumisesta siinä filosofiassa, että rikkaat maat auttavat köyhiä maita erilaisilla rakennetukitoimilla. Suomikin on ollut näiden tukitoimien saaja tänä aikana. Eikä se ole jäänyt ”palkinnotta”. Suomen suhteellinen luku on kasvanut vuoden 1999 tasosta 102 tasoon 106.

PAAVO JAUHIAINEN

Kirjoittaja on entinen yritysjohtaja, joka tarkastelee tilastojen ihmeitä tällä palstalla.

Bruttokansantuote asukasta kohden
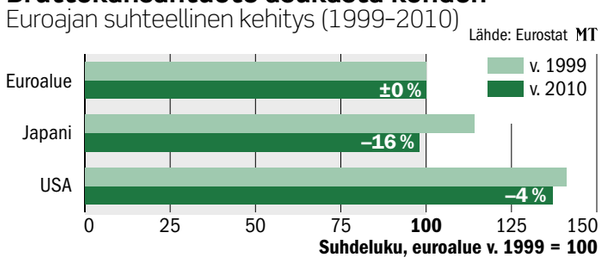
Euroajan suhteellinen kehitys (1999–2010)